

Lénárd Ödön - A jobb lator keresztútja

A Börtönpasztorációs Társaság egyik budapesti csoportjának kérésére 1996 őszén, a szokásos havi összejeövetelen az egyik budapesti templomban elmondott keresztút. Nyomtatásban megjelent a Jobb Lator, a Magyar Börtönpasztorációs Társaság lapjának 1997 július--augusztusi számában.

Bevezetés

Egy rövid verssel kezdeném:

*„Ki nyitja meg aszú szemeimben a könnyek forrását,
hogy átsírdalak ti tenger napok, ti fáradt éjszakák.
Mert könnyek közt is mosolyogva sírnék Előtted,
ha érted esnék mindig, mivel csak hosszan gyötörnek.
Ha csak a sátán vágná körmeit belém
s nem lett volna mind testvér, kin felbuckóztam én.”*

1. Jézust halálra ítélik

Ez is utal arra, hogy ítélni ne ítélj! Az evangéliumnak egyik legkevésbé megtartott parancsa, hogy ne ítéljetek! Az Úristen tudja, hogy mi lakik a szívünkben. Voltam együtt fiatal, elítélt gyerekekkel, aki nyilas volt, mert elhitte, hogy azok egy jobb világot hoznak. Semmi köze nem volt semmi rosszhoz. Voltam együtt fiatal kommunistával, aki szintén azt hitte, hogy ezek is egy jobb világot hoznak, de őbenne semmi rossz nem volt. És van Szent Ágostonnak egy halhatatlan mondása: „Az Úristennek nagyon sok ellensége van a barátai között, és nagyon sok barátja van az ellenségei között!” S nem az a fontos, hogy a másik ember -- akár a másik keresztény -- akár én magam az Úristen barátjának, vagy ellenségének tartom magam, hanem hogy végül Ő kinek, minek fog tartani engem?

2. Jézus vállalja veszi a keresztet

Az átlagember és az átlagkeresztény is olvassa az evangéliumot, hallgatja, elmélkedik rajta úgy, mint egy történeten. Hogy kétezer évvel ezelőtt volt valaki, aki Jézus volt, Megváltó volt, akit az Úristen küldött, s akit az emberek keresztre feszítettek. Olvassuk, mint egy tényt. És tény is, de csak „is”. A tény mögött legtöbbször nem látjuk meg a lelket. Azt gondoljuk, hogy Krisztust keresztre feszítették, mert az akkori római igazságszolgáltatás a keresztet használta fel az ítélet végrehajtására. És ez igaz is. De, hogy Krisztust keresztre feszítették, annak nem ez a végső, teljes oka. A végső, teljes ok az, hogy nekünk is -- újra és újra -- keresztre kell feszülnünk. Mindennapjaink, óráink keresztjére, hol kevesebbszer, hol többször különböző keresztjére, a világ nagy keresztjére, a mindennapok történeteinek a keresztjére, szomszédaink, embertársaink keresztjére, betegségeink és szenvedéseink, saját magunk összevissza személyiségének a keresztjére. Krisztus azért feszült rá a keresztre, azért vállalta el a keresztet, hogy példát adjon, hogy segítsen, hogy mindezt el lehet viselni és lehet rajta üdvözülni. Krisztus nem egyszerűen egy elvi keresztrefeszítést vállalt valamikor; nem egy gyakorlati keresztre feszítésen ment keresztül egyszer; Krisztus minden nap, minden percben, az egész földön keresztre feszül bennünk, mindnyájunkban, akik megértjük és szeretjük Őt. És ha nem feszülünk Vele együtt minden nap és minden órában, a magunk helyén és a magunk módján, akkor nem vagyunk az Övéi! Ahogy Péternek mondja, mikor Péter nem akarja, hogy megmossa a lábát: ha nem feszülsz velem minden pillanatban keresztre, nem tartozol hozzám.

3. Jézus először esik el a kereszt alatt

Krisztus elbukik és mi elbukunk Őbenne. És Ő elbukik mibennünk. Nem egyszerűen a Golgotán bukik el akár először, akár másodszor, harmadszor... pillanatonként bukik el bennünk. És ezt meg kell értenünk, hogyha hozzá tartozunk: nem tudunk Nélküle semmit sem csinálni. Lehet, hogy vétkezünk -- Ő nem vétkezik bennünk -- de magunkkal rántjuk abba az összevisszaságba, amit a bűn jelent bennünk. Abba az összevisszaságba, ami a lopás, a rablás, a házasság hiánya, végső fokon a börtönbe magunkkal rántjuk és szenvedtetjük a mi bukásunkat Ővele. És akárhányszor kibeszéljük a bukásunkat! Börtönben voltam tanúja egy beszélgetésnek. Két rab veszekszik egymással valami miatt. Durván, erőszakosan. Én csak hallgattam. Egy harmadik szól a durvábbikhoz, hogy te, így azért mégse... És az úgy vág vissza: én őszinte

ember vagyok, nekem ami a szívemen, az a számon... Még erényt csinál a bukásából, a bűnéből. Nem az a baj, hogy az van a száján, ami a szívében. Az a baj, ami a szívében van! Legyen a szívében minden rendben, és akkor rendben lesz a szájában is. Mert akárhányszor az elesésünk nem csak azt jelenti, hogy elkövettünk valamit; azt is jelenti, hogy megmagyarázzuk, amit elkövettünk. Hogy ártatlannak valljuk magunkat. Az a Krisztus, aki nem volt bűnös, nem hangoztatta az ártatlanságát!

4. Jézus anyjával találkozik

Jézus találkozik az Édesanyjával. És hány ember van a földön, aki sose találkozott az édesanyjával. Hány ember van, aki elpusztult, mielőtt szó lehetett volna arról, hogy az édesanyjával találkozzék. Hány ember van, aki megszületett ugyan, de az édesanyja, a szülei elvetették maguktól. Hány ember van, akit nem vetettek el, de a társadalom kirekesztette. És hány ember van, aki tönkrement a maga gyöngeségében. Az Úristen az embert a szüleivel gondolta el. És Krisztus még a halálba menve is találkozik az édesanyjával. És mindazok, akik itt a földön nem találkoztak, nem megfelelően találkoztak, hűtlenül találkoztak az édesanyjukkal, azoknak csak egy mentsváruk és egy lehetőségük van az életben, hogy a Golgotán, a maguk golgotáján találkozzanak mindnyájunk édesanyjával, a Szűzanyával és Rajta keresztül mindnyájunk Megváltójával, az Ő Fiával, Krisztussal, Aki Mária révén mindnyájunk testvére is.

5. Cirenei Simon segít Jézusnak

Van egy olyan keresztény legenda, hogy Cirenei Simon az első pillanatban egyáltalán nem lelkesedett a feladatért. Azért, hogy egy vadidegen és a látszat szerint halálraítélt bűnös helyett vigye a keresztet, hiszen semmi köze az egészhez. Aki munka után haza akar menni, enni, jóllakni és lepihenni. És csak Krisztus láttán, az arca láttán dolgozódik fel lassan öntudatlanul benne az egész helyzet, és lassan ő maga is beleáll az egészbe. Az őskeresztények a két fiát a legelső keresztények között tartották már számon. És az ember megkérdezhetné magától: voltál már egyáltalán az életben Cirenei Simon? Nem húzódsz-e félre kicsi és nagy dolgokban? Nem keresed-e -- csak egy vendégségben -- a legpuhább, legkényelmesebb széket azonnal? Egy tálban a legnagyobb húst? Egy italban a legízesebbet? Az egyszerű, hétköznapi dolgokban azt, ami nem terhes, ami a legkönnyebb, ami a legegyszerűbb, legmagátólértetőbb?

Hány nemzedéken keresztül tanulhattuk meg mi már azt, hogy minek kell lennünk Krisztus mellett: Cirenei Simonnak!

És legalább, amikor szembenézünk ezzel az állomással, szálljon belénk az az elhatározás, hogy nem hogy terhet, nem hogy kifejezetten Krisztus terhét, de minden embertestvérünknek a terhét, gonoszoknak, általunk nem ismert rablóknak, bárkinek a terhét mi is ne hordozzuk, legalább lélekben, imádságban, szeretetben, odaadásban. Ha Krisztussal együtt nem is válthatjuk meg a világot, de Cirenei Simonnal együtt hordozhatjuk Krisztus keresztjét, és jaj nekünk, ha nem hordozzuk és azon keresztül nem vállaljuk Krisztus testvérségét.

6. Veronika megtörli Jézus arcát

Lehet, hogy valaki azt mondja magában: könnyű volt Cirenei Simonnak, földművelő, nagy, erős ember volt. De én öreg vagyok, én beteg vagyok, gyöngé vagyok; én szorulnék segítségre, engem kellene hordoznotok, nemhogy én hordozzak bárkit, bármit, a világ terhet, mint ahogy Krisztus hordozta. És a Cirenei Simon után akkor jön Veronika, a gyöngé asszony, aki pontosan ugyanúgy nem tudja a Földet a vállán vinni, mint a legendák Atlasza. De azt kell felismerni bennük, hogy a szerető segítség nem jelenti azt, hogy én föltétlenül mázsákat cipeljek a vállamon. Szeret az is, aki letörli azt a verejtékező arcot, amelyet a következő percben úgys újra előnt a verejték. És ez mégis könnyebbség Neki. De zsebkendőmnek se kell lenni, hogy letöröljem! Oda se férhessek a tömegben! De ha megértő, szerető szemmel végigsimítom az arcát, a szem sugara többet ér, mint a kendő. És ha vak vagyok, és szemem sincs, csak az odagondolás, a másik nyomorúságának a szívemben hordozása is ér annyit, mint Veronika kendője. Ér annyit, mint Cirenei Simonnak a kereszthordozása. És ebben a világban különösen, amelyiket az jellemez, „kaparj kurta, neked is lesz”. Az a jellemző, hogy nem törődünk egymással, az a jellemző, hogy csak magamnak, csak magamnak, csak magamnak! Csak az én zsebembe, kezembe, házamba, udvaromba, bárhova. Észre sem veszem a másikat. Pedig ha csak a szemem sugarával tudnám végigsimítani a másik törődött arcát...!

7. Jézus másodszor esik el a kereszt súlya alatt

És ha csak kétszer esik el? Hatmilliárd ember él a földön, ha mindenki csak kétszer esik el, az még mindig csak 12 milliárd. És a bűneink ennél sokkal nagyobb áradata tölti el a földet. És nem is az dönti el, hogy elesünk vagy nem esünk, az dönti el, hogy ha elesünk, föl tudunk-e kelni. Hány van, aki fekvé marad, aki megszokja a sarat és jól érzi magát a sárban, ami puha, dagad, ragad. Nem számolunk vele, hogy mindnyájan az Úristen irgalmából élünk. Éppen azért, mert annyiszor esünk el. Van, aki tudja ezt, van aki nem, de mindenképpen az Isten irgalmából élünk. És azért sem szabad elítélni, sem tovább beletaposni a sárba a másikat, sem elmenni mellette, mondani, hogy úgy sem számít, ez már elveszett ember. Lehet, hogy emberi szemmel elveszett, akkor is megélhet az Isten irgalmából. Lehet, hogy én emberi szemmel nem vagyok elveszett, de akkor is pontosan ugyanúgy az Úristen irgalmából élek, mint az a másik ember, akiről ítékeztem. Mindnyájan az Úr irgalmából élünk minden elesésünk után és minden elesésünk dacára, akár tudjuk, akár nem, akár hiszünk, akár nem, akár valljuk, akár nem, akár verjük a mellünket, hogy mi vigyázunk magunkra, akár verjük a mellünket azzal, hogy bocsáss meg nekünk, mert minden elesésünkből csak a Te irgalmad kelt föl bennünket.

8. Jézus Jeruzsálem asszonyaival találkozik

A Gyűjtőben történt 1948 karácsony estéjén. Az emberek sokszor gyorsan legyintenek azon, hogy jó, siránkozó asszonyok, nem megy tőlük a világ se előre, se hátra. Akkor az egyik ártatlan elítélt cellája úgy volt elhelyezve, hogy annak az ablaka a börtönfalán túl kinézett a börtön területén kívülre, ahol akkor egy olyan rekettetés, bokros, cserjés terület terült el. És

ennek a férfinak az asszonya karácsonynak korán sötétedő délutánján kiment arra a cserjés helyre, elővett egy karácsonyfa-gyertyát, föltűzte az egyik bokorgally tetejére, meggyújtotta és odaállt mellé. A férje tudta, hogy ott lesz, és az ablakból nézte a gyertyát és mellette az asszonyát. A gyertya leégett. Akkor az asszony meggyújtotta a második gyertyát. A második is leégett. Meggyújtotta róla a harmadikat. Késő estig tartott ennek az asszonynak a virrasztása a férje mellett. Egészen addig, amíg valami gyanút nem fogott valaki az őrségben, a férje észrevette az ablakból, hogy mozognak a ház körül, és intett az asszonynak, és akkor az eltűnt onnan csendben. Mindig vannak jeruzsálemi asszonyok. Krisztus nem hiába viszi a keresztet. Mindig találkozik asszonyokkal, lelkekkel, akik részvételt kísérik. Vigyázzunk rá, hogy köztük legyünk!

9. Jézus harmadszor esik el

Az emberek között van egy olyan szólás, hogy a hitetlen és a hívő között az a különbség, hogy a hitetlen bűnözik, a hívő, éppen azért, mert hívő, nem. Mindnyájan tudjuk önmagunkról, hogy ez nem áll. A hívőnek is vannak bűnei, a komoly, bensőséges hívőnek is vannak bűnei, és nem is egy és nem is kettő az élete folyamán, és mégis nagy különbség van a ténylegesen hitetlen és a valóban hívő között. Csak másutt van ez a különbség. Pontosan abban, hogy a hitetlen elköveti a bűnét és utána letagadja, vagy másra hárítja át, vagy megideologizálja. A hívő ember beismeri, rendezi az Úristen előtt és újra kezdi az életét. Krisztus háromszor esett el, jelképezve a mi összes eleséseinket. Ha mi csak háromszor esnénk el, ha csak harmincháromszor, ha csak háromszáz-harmincháromszor! Talán bántónak hangzik, de mégis igaz: nem az eleséseink számítanak. Az Úristen tudja, hogy elesünk, azért küldi a Megváltót. Azt is mondhatnánk, úgy is mondhatnánk, hogy nem az eleséseinket tartja számon, hanem a fölkeléseinket. Nem azt, hogy hányadszor hibázunk, esünk el, hanem a legutolsó elesés után, a tízmilliomodik elesés után is fölkelünk-e tízmillió-egyedszer? Fölkelünk-e mindig, ahogy Krisztus is fölkel? A három jelképes szám a magyarban. De csak jelképes! Azt jelenti, hogy mindig föl kell kelni, nem lehet elkeseredni, nem lehet belenyugodni, nem lehet beleragadni semmibe, mindig föl kell kelni: börtönből, kétségbeesésből, lopásból, hazugságból, káromkodásból, verekedésből, bármiből. Mindig föl kell kelni, mindig föl kell kelni!

10. Jézust megfosztják ruháitól

A kinyilatkoztatásban is elhangzik, hogy semmit sem hoztunk erre a világra és semmit sem viszünk magunkkal. De ez az Isten terve. Ez más, mint ami itt történik, és ami végig a világtörténelemben történik. A világtörténelem a fosztogatás történelme. Van-e itt valaki ebben a teremben, egyetlenegy lélek is, akit az életútján soha semmitől meg nem fosztottak? És ha az elmúlt évtizedekben valakit nem fosztottak meg anyagiaktól, nem fosztottak meg lelkiectől, szellemiectől, de szerencsésebb korokban is, van-e a földnek olyan pontja, ahol nem abból áll az élet, hogy fosztogatnak? A történelem a fosztogatás története. Talán csak az a különbség, hogy akkor, amikor mi a ruháitól megfosztott Krisztus elé kerülünk, akkor a fosztogatók, vagy a kifosztottak csoportjába fogunk-e kerülni?

11. Jézust a keresztre szegezik

A keresztfeszítés ténye is mutatja, hogy nem egyszerűen arról van szó, hogy eljött a jószívű második Isteni Személy az Emberkrisztus képében és megváltotta a világot. Nem egyszerűen egy krisztusi eseményről van szó. Tetszik, nem tetszik, ott van az egész világ a keresztfán. Ott van a jobb lator, ott van a bal lator. Mind a kettő lator, mint mindnyájan, de az egyik legalább tudja és valahogy iparkodik kievickélni ebből. A másik vagy nem tudja, vagy tudja, de nem akarja, és nem iparkodik mindenképpen kievickélni belőle. Tőled függ, hogy lázadsz-e, vagy elfogadod. Úgy, ahogy Krisztus mondja a getszemáni kertben, hogy Atyám, ha lehetséges, múljék el ez a pohár, de ne az én akaratom legyen, hanem a Tied. Tudjuk-e a jobb lator oldalára állva mi is azt mondani, hogy ne az én akaratom legyen, hanem a Tied? Igaz, naponta újra és újra keresztre feszülünk a bűneink révén, keresztre feszülünk az egész világon. De ez a világ két részre oszlik Krisztus körül: a jobb lator oldalára és a bal lator oldalára. A rászoruló oldalára. Melyik oldalra fogunk állni?

12. Jézus meghal a kereszten

Régen, Krisztus korában kimondták a halálos ítéletet, ma sok helyen nincs halálos ítélet. Ahol van, országoként pár tucat, ha van. És emberek, földet átfogó egyesületek harcolnak azért, hogy még a fogalmát is töröljék el a halálos ítéletnek. Amellett ma a halálos ítéleteket nem mondják ki. Csinálják. Törvény és kimondás nélkül. Csak ebben a kis országban az elmúlt évtizedben 5 millió halálos ítéletet hajtottak végre, mielőtt az illető egyáltalán megszületett volna. Hát mennyit a világon? Hollandiában már végrehajtanak halálos ítéleteket -- kimondás nélkül -- öregeken, akik terhesek a fiatalok számára, mert zavarják szórakozásukat. És mennyit hajtanak végre a világon? Mennyit úgy, hogy az illető tud róla? És mennyit úgy, hogy az illető sem tud róla? Mennyi halálos ítéletet hajtanak végre hadseregek által egymás ellen? Akiknek a fegyvereket, -- esetleg mindkét félnek -- ugyanaz a gyár szállítja. Az egyiknek ilyen pénzért, a másiknak olyan pénzért. Nem kötéllel hajtják végre, nem főbelövással hajtják végre, de végrehajtják. És nem mozdul meg az embereknek a lelkiismerete. A második világháború után írta Mécs László azt a versét, amit azóta sem publikáltak, amelynek az első sora így hangzik, hogy meggyilkoltak 50 milliónyi embert és senki nem megy érte gyónni. Nahát azóta tudjuk, hogy többet gyilkoltak meg, mint 50 millió embert. De azóta sem megy érte, ment érte senki gyónni és a ki nem mondott, de végrehajtott halálos ítéleteket ma sem gyónja meg senki.

13. Jézust leveszik a keresztről, s anyja ölébe teszik

Az, hogy mindnyájan, naponta, óránként, újra és újra keresztre feszítjük Krisztust, csak úgy lehetséges, ha közben ismételten le is vesszük a keresztről. De hogyan veszed le a keresztről? Csöndben, a Golgota-járás tanulságait levonva, az életet újrakezdve. Ha a betegség keresztfjétől, ha egy hűtlenné vált gyerek keresztfjéről, ha a börtön keresztfjéről, bármilyen keresztről vesszük le, tanulunk-e belőle? Amikor fölfeszítenek a keresztre, tudhatjuk, hogy le fognak venni. Minden keresztfeszítettet le lehet venni. De hogyan? Értéktelen holttestként,

vagy olyan drágaságként, olyan mégtöbbé váltként, mint ahogy Krisztus testét levették. Többek lettünk-e azért, hogyha már egyszer keresztre feszítettek, hogy levesznek bennünket, vagy nem? Az Úristen kegyelmének szeretetében, vagy a hozzátartozóink szeretetében, de levesznek. Azért vesznek le, mert remélik, hogy kincset vesznek le. Értéket, többélettet vesznek le.

14. Jézust sírba fektetik

Azt mondják, hogy a jeges Szibériában, a gulagok helyén, Sztálin 50 milliónyi kivégzettje pihen a fagyott földben. Ha a fizika nem változik meg, a világ végéig épségben maradnak, mert abban a mindig átfagyott földben nem pusztulnak el a testek. A halott teste sem pusztul el mindig. De amikor sírba kerül, akár Szibériában, akár másutt, biztos, hogy az ugyancsak sírba tett Krisztussal találkozik. A sírban együtt vagyunk Vele! Találkozunk vele, mellettem nyugszik. Hogy érzem magam, hogy érzi Ő magát énmellettem, hogyan találkozom az eltemetett Krisztussal akkor, amikor engem temetnek el? Mert az eltemetés típusos, átfogó jelensége az egész emberi nemnek, az egész történelemnek. Egyszer mindegyikünket el fognak temetni. És az eltemetett ember az eltemetett Krisztussal találkozik.

15. Legyőzheted a halált!

A két világháború között ebben a csonka országban még élt egy európai elit, amit ma már hiába keresünk. Egy szellemi, emberi elit. Ennek egyik határainkon túl is ismert tagja a képzőművésznek indult, aztán mégis régésszé és historikussá lett László Gyula. Nemrég jelent meg egy kötete, *Ex Libris* a címe, egy régész élete, amelyik csak apró karcolatokat hoz önmagától és másoktól az ő életében. Ezeket a karcolatokat azonban egy képsorozat illusztrálja, amely képsorozat az ő európai műveltségére és kereszténységére jellemző. Vagy húsz képből áll, ami végigkíséri az életét. És ezen a húsz képen mindenütt ott van valamilyen formában Veronika kendője. Amikor kisgyerekként alszik, elrepül fölötte az őrangyal és mintegy az álmát röpteti el a becsukott szemei előtt, ami Veronika kendőjén a keresztre feszített Krisztus arca. Amikor fiatal emberként ül a szobájában könyvek között, az ablak függönye: Veronika kendője. Amikor felnőttként átéli Budapest ostromát, a beszakadt háztető két oszlopa között, mint egy felakasztott rongy, ott van Veronika kendője. Mikor az édesapja kiterített holtteste fölött áll, ott is az édesapja angyala fekteti rá a szemfedőt az apára, ami Veronika kendője. És az utolsó kép -- hiszen László Gyula velem kb. egyidős, tehát tudatában van annak, hogy a halál felé megy, tudatában van annak, hogy az élet valójában mögötte van, úgyhogy a kép egyik oldalán megy ő, és vele szembe jön a halál. És ő saját arca elé tartja Veronika kendőjét. A szenvedő, a megváltó Krisztus arcát. Mert az embernek a saját arca: a bűneinek, a gyöngeségeinek, emberi törékenységének, lemaradásának, a halálnak az arca. Aki le akarja győzni a halált, aki föl akar állni, az a halál közeledtével csak Krisztus arcát tarthatja a saját arca előtt. Csak Krisztus arcával tudja legyőzni a halált! Egyedül Krisztus arca az, a megkínzott, bennünket megváltott Krisztus-arc az, ami védelem és várfal köztünk és a végső halál között.

Befejezés

Egy verssel fejezem még be ezt a keresztutat. A 129. zsoltárra írták.

*Börtönmélyből
könyörögve kiáltok fel Hozzád,
hogy bírnám ki,
ha bűnöm itt is nyilvántartanád?
Irgalmad,
hajnalod irgalmát, ó, be várom,
mint kinn az őr,
ki topogva fázik az éjjeli váltáson.
Könyörület
csak Nálad van, de ott, ugye bőven,
kiáltok hát,
mélyeimbe egyre süllyedőben.*

Forrás: A soproni Bokor Közösségek honlapja